

POKYNY
PRE VELITEĽA A ČLENOV
PROTIPOŽIARNEJ HLIADKY

VYDAL ČESKOSLOVENSKÝ SVAZ HASIČSTVA
PRAHA.

ÖTT Somorja

POKYNY
PRE VELITEĽA A ČLENOV
PROTIPOŽIARNEJ HLIADKY

VYDAL ČESKOŠLOVENSKÝ SVAZ HASIČSTVA
PRAHA.

OBSAH

Úvod

ČASŤ I.

1. Povinnosti a práva veliteľa a členov protipožiarnej hliadky.
2. Vzťah veliteľa protipožiarnej hliadky k majiteľovi alebo k správe domu.
3. Vzťah veliteľa protipožiarnej hliadky k nájomníkom v dome.
4. Povinnosti nájomníkov v dome.
5. Výzbroj hliadky.
6. Príčiny požiarov v obytných domoch.
7. Požiarne prehliadky v dome.
8. Hlásenie požiarnych závad (vzor formuláru).
9. Upozornenie pre obyvateľov domu — vzor.

ČASŤ II.

1. Činnosť protipožiarnej hliadky (pokyny pre prácu protipožiarnej hliadky).
2. Protipožiarny plán.

Pokyny pre veliteľa a členov protipožiarnej hliadky.

ÚVOD.

Ochrana pred požiarom je vecou každého občana. Bolo by omylom sa domnievať, že ochrana pred požiarom patrí iba požiarnej jednotke alebo iným organizáciám a že občanstvo môže len prizerieť, aké značné národnohospodárske škody nám každého roku spôsobujú požiare.

Úlohou protipožiarnej hliadky, ktoré sú organizované v obytných domoch, úradoch, ústavoch atď., je zabráňovať požiarom alebo ich zdoľávať. Práve tým, že sú najbližšie k ohnisku požiaru a že majú možnosť okamžitého zásahu, sú protipožiarne hliadky veľkým pomocníkom hasičstva v boji proti požiarom.

Funkcia protipožiarnej hliadky má trvalý charakter a ich výcvik je tiež v tomto smere zameraný. Skutočnosť, že starostlivosť o požiarne ochranu domov sveruje sa priamo obyvateľstvu, sdruženému v občianskej svojpomoci, je dokladom dôvery celému obyvateľstvu. Na ňom teraz záleží, aby dokázalo svoj pomer k socialistickému vlastníctvu.

Občianska svojpomoc, tak ako je organizovaná v tomto čase, je však i základným článkom pri budovaní silného zázemia. A na tomto úseku svojej činnosti musia byť protipožiarne hliadky zvlášť starostlivo pripravené ako technicky, tak aj morálne.

Veľkým príkladom je a bude sovietsky ľud a jeho hrdinský boj vo Veľkej vlasteneckej vojne.

Predkládáme vám súhrn hlavných zásad a pokynov

s hľadiska požiarnej ochrany i s hľadiska zdravia a života pracujúcich. Pridrżajte sa ich a usilujte sa uplatňovať tieto pokyny nielen v teórii, ale najmä v praktickom živote. Potom iste hrst týchto pokynov splní účel, pre ktorý bola vydaná.

I. ČASŤ.

1. Povinnosti a práva veliteľa a členov protipožiarnej hliadky.

Protipožiarne hliadky dozerajú nad dodržiavaním všetkých požiarnebezpečnostných predpisov o zamedzení vzniku ohňa vo všetkých priestoroch domu. Veliteľ domovej protipožiarnej hliadky môže s domovým dôverníkom po súhlase majiteľa bytu v dome, kde je veliteľom, vstúpiť do tých priestorov, o ktorých sa domnieva, že sa v nich nedodrżujú buď úmyslne, z nebalosti alebo z nevedomosti platné predpisy o ochrane pred požiarimi. Súčasne venuje pozornosť i požiarnebezpečnostným závadám, ak sa vyskytnú najmä v bezprostrednej blízkosti domu.

Veliteľ protipožiarnej hliadky je povinný konať pravidelné protipožiarne prehliadky domu. Týchto prehliadok musia sa bezpodmienečne zúčastňovať všetci členovia protipožiarnej hliadky. Prehliadky sa vykonávajú tak, aby sa zistily prípadné protipožiarne závady a aby sa zariadilo ich odstránenie. Zároveň sa musia kontrolovať závady, ktoré mali byť do danej lehoty odstránené. Ak závady neboly odstránené, zistí veliteľ hliadky príčinu a v prípade liknavosti niektorého obyvateľa domu alebo aj samotnej správy domu ohlásí závady na príslušnom mieste.

Po prehliadke urobí zápis na predpísanom formulári, kde uvedie zistené závady a súčasne určí dobu, v ktorej musia byť zistené závady odstránené. Lehota k odstráneniu zistených závad musí byť primeraná.

Veliteľ je povinný robiť s členmi hliadky pravidelné cvičenia tak, aby sa všetci dobre oboznámili s použitím hasebného náradia v dome. Ďalšou povinnosťou veliteľa pri týchto cvičeniach je ukázať všetkým členom, kde sú vodné zdroje, prichádzajúce v úvahu pre protipožiarne zásah v dome a kde sú v dome požiarne nebezpečné miesta, ktorým bude treba venovať v prípade požiaru zvláštnu pozornosť.

2. Vzťah veliteľa protipožiarnej hliadky k majiteľovi alebo správe domu.

Veliteľ protipožiarnej hliadky udržiava v otázkach protipožiarneho zabezpečenia domu s domovým dôverníkom, správou domu alebo majiteľom vzájomný styk. So všetkými týmito činiteľmi dbá, aby sa dodržiavali protipožiarne predpisy, upozorňuje na požiarne závady, informuje obyvateľov o spôsobe vzniku požiarov či už z nevedomosti alebo nedbalosti, stará sa o vybavenie domu prostriedkami protipožiarnej ochrany a dbá na ich správne udržiavanie. S majiteľom alebo správou domu či domovým dôverníkom vychádza veliteľ protipožiarnej hliadky tak, aby nedal príčiny k rozporu; pritom je dôsledný a požaduje, aby sa majiteľ alebo správa domu držali jeho pokynov v odbore požiarnej ochrany. Ak sa nadbá na jeho rady a ak hrozí nebezpečenie z omeškania, oznamuje zistené nedostatky MNV (ONV), III. referátu k ďalšiemu opatreniu.

3. Vzťah veliteľa protipožiarnej hliadky k nájomníkom v dome.

Veliteľ protipožiarnej hliadky udržiava priateľský pomer so všetkými obyvateľmi domu, je ich poradcom a vychovávateľom v otázkach požiarnej ochrany. V dennom styku s nimi upozorňuje obyvateľov domu na rôzne nebezpečenie vzniku požiaru a soznamuje ich s predpismi o zamedzení vzniku ohňa a s povinnosťami, ktoré zákon ukladá každému občanovi, ktorý spozoruje oheň.

Súčasne oboznamuje všetkých obyvateľov domu so spôsobom, ako a kde sa hlási požiar, a ako sa majú obyvatelia pri požiari chovať.

Veliteľ protipožiarnej hliadky má právo vedieť o každej úprave alebo inom pracovnom úkone, konanom kominárom, kachliarom, inými remesníkmi alebo i nájomníkmi v dome. Je preto povinnosťou všetkých obyvateľov domu dbať na pokyny veliteľa protipožiarnej hliadky a všemožne mu vychádzať v ústrety pri výkone jeho funkcie.

4. Povinnosti nájomníkov v dome.

Všetci nájomníci v dome sú povinní dbať na pokyny a upozornenia veliteľa alebo členov protipožiarnej hliadky, týkajúce sa protipožiarneho zabezpečenia domu. V prípade požiaru sú povinní zúčastniť sa s členmi protipožiarnej hliadky zásahu, aby bol požiar v dome čo najrýchlejšie zdolaný.

Požiarne prehliadky v obytných miestnostiach i v tých, ktoré sa používajú k iným účelom, koná veliteľ protipožiarnej hliadky s domovým dôverníkom po

súhlase majiteľa miestnosti. Tieto prehliadky sú v záujme bezpečnosti celého domu.

5. Príčiny požiarov v obytných domoch.

Príčiny vzniku požiarov v obytných domoch možno v podstate vidieť v nesprávnom zachádzaní s tepelnými a svetelnými zdrojmi ako aj s horľavinami (najmä s kapalinovými horľavinami). Aby sme zabránili vzniku požiaru, treba poznať okolnosti, ktoré nám spôsobujú požiar. Je to predovšetkým neporiadok a nečistota vo všetkých priestoroch obytných domov.

Elektrické inštalácie v dome musia zodpovedať predpisom ESČ. Nie je prípustné, aby osoby, ktoré nemajú povolenie, inštalovaly nové prípojky elektrického prúdu a nové osvetľovacie telesá. Elektrické hladidlá a variče majú byť v dobe používania postavené na ohnivzdornej podložke; v ich blízkosti ako aj v blízkosti iných spotrebičov, ktoré žeravejú, nesmie byť žiadne horľavé predmety. Keď nie sú tieto spotrebiče v činnosti, musí sa ihneď vypnúť ich prívod elektrického prúdu.

Miestam, kde sa k osvetľovaniu, vykurovaniu a vareniu používa otvoreného svetla (petrolejových varičov, lúčových, sviečok a pod.), musí sa venovať zvýšená pozornosť. Takéto osvetľovacie a okurovacie telesá musia byť umiestnené tak, aby sa od nich nemohly zapáliť povaly alebo steny, na ktorých sú pripevnené alebo zavesené. Zavesenie takéhoto svietidla musí byť najmenej 1 m od povalovej konštrukcie, a ak je povala drevená, musí byť nad svietidlom zriadený ochranný kryt z asbestu alebo inej ohnivzdornej látky.

Ďalšími príčinami vzniku požiarov sú kúreniská.

Kachle majú byť postavené na ohnivzdornej podložke, presahujúcej okraj kachiel o 60 cm. Plechové dymové rúry musia byť riadne zasadené a pri zaústení do komína utesnené (nie papierom, handrou a pod.), aby sa zamedzilo vypadávaníu iskier, sadzí atď. Kachle sa nesmú prekurovať a v ich blízkosti sa nesmú ukladať žiadne odpadky papiera, dreva, handier a iných horľavých látok. Pri podkurovaní nesmie sa používať petrolej alebo iných ľahko zápalných látok. Po odstránení kachiel musí byť otvor do komína uzavretý ohnivzdornou uzávierkou.

Skrine, stoly a iné prenosné časti vnútorného bytového zariadenia majú byť dostatočne vzdialené od kúreniska, dymovodov alebo uzavretého otvoru do komína. Ak tieto predmety sú postavené blízko kúreniska, vystavené sú sálavému teplu a je nebezpečie ich vznietenia.

Popol treba ukladať do ohnivzdorných nádob, opatrených víkom, aby popol nemohol byť rozhádzaný. Ukladať popol do drevených alebo papierových škatúl a debien je zakázané.

Ďalším nebezpečím vzniku požiaru je fajčenie.

Ak má dom pivničné otvory, nesmú sa tieto otvory, či už sú v stene budovy alebo na dlažbe, upchávať handrami alebo papierom a slamou, lebo odhodený oharok cigarety alebo odhodená horiaca zápalka mohli by spôsobiť v pivnici požiar.

Rovnako prehrievanie pasty na dlážku na varičoch býva veľmi často príčinou požiaru.

Inou príčinou vzniku požiaru v obytných domoch býva vypaľovanie komínov. Pri tomto vypaľovaní po-

užíva sa ľahko chytľavých látok, ktoré môžu spôsobiť požiar i zranenie nielen v byte toho, kto vypaľuje sadze, ale aj horiace sadze môžu spôsobiť požiar v okolí domu. Preto je zakázané vypaľovať sadze a vypaľovanie môže robiť iba kominár za požiarnej asistencie.

Veľmi častou príčinou vzniku požiaru býva hra detí so zápalkami. Preto sa musia zápalky a iní zapalovačlá ukladať na takých miestach, kde k nim deti nemajú prístup.

I čistenie odevov benzínom alebo inou chytľavou kvaľalinou býva často príčinou vzniku požiaru. Preto treba odevy čistiť na voľnom priestranstve mimo dosah všetkých tepelných alebo iskriacich zdrojov.

6. Požiarne prehliadky v dome.

Jednou z úloh protipožiarnych hliadok sú požiarne prehliadky v obytných domoch. Účelom týchto prehliadok je nájsť a odstrániť závady takého druhu, ktoré by mohli zapríčiniť požiar.

Aby prehliadky splnily svoj účel, musia ich konať zodpovedne všetci členovia protipožiarnej hliadky, ktoré oznamuje org PO.

Postup prehliadky.

Prehliadka pivnice. V pivnici sa nesmú ukladať horľavé, samozápalné a výbušné predmety. V záujme protipožiarnej ochrany obytného domu treba dozerať na to, aby pivničné priestory neboly preplňované ľahko zápalnými látkami a predmetmi ako je slama, papierové obaly, drevitá vlna, handry atď. Komínové dvierka v pivnici musia byť železné (cementové), dvo-

jité, dobre uzavreté a zaistené proti vypadnutiu závorou. Nesmie pred nimi byť nič, čo by vadilo vyberaniu sadzí.

Prístup k vodovodným, plynovodným uzáverom, k prípojkevej skriňke elektrického svetla, k plynomerom a iným podobným zariadeniam musí byť vždy voľný. Rovnako uličky k jednotlivým oddielom pivnice nesmú byť zatarasené. V žiadnom prípade sa nesmie vchádzať do pivnice s nechráneným svetlom a na dverách, vedúcich do pivnice, musí byť upevnený čitateľný nápis: »Vstup do pivnice s nechráneným svetlom je zakázaný.«

Spoločné priestory. Chodby, schodištia i iné komunikačné spoje musia byť vždy voľné a nesmú byť zastavované debnami, nábytkom a pod. Umiestovanie detských kočíkov v týchto priestoroch je prípustné len vtedy, ak zatarasia vlastné komunikačné spoje. Za spoločný priestor sa nepokladá príslušenstvo nájomných objektov, ktoré používa zároveň niekoľko nájomníkov a ktoré sú pod spoločnou uzáverou. Ak sú v spoločných priestoroch komínové dvierka, treba zistiť, v ako stave sa nachádzajú.

Povaly. Dvere na povaly musia byť i so zárubňami ohňovzdorné alebo aspoň vnútorné strany musia byť opatrené plechom a majú sa otvárať v smere opúšťania povaly. Ak je ku komínom neschodný prístup, možno komíny čistiť z povaly. Tu však musia byť komíny vo výške 65 cm nad podlahou povaly opatrené dvojitými dvierkami z nehorľavého materiálu a prepnuté zaistovacou závorou. Dvierka pre vymetanie sadzí z komínov sa nesmú zriaďovať v povalových priestoroch hospodárskych usadlostí, ktoré slúžia za sýpkou alebo pre

skladovanie krmiva, steliva a podobných horľavín. Na povalu obytných domov, úradov, ústavov atď. nesmú sa ukladať horľavé predmety. Pokiaľ sa na povale ponechávajú dočasne niektoré horľavé predmety, môže sa tak stať len v tom prípade, ak sa tým nezaťažujú povaly, nebráni sa rozhladu a neprekážajú požiarnemu zásahu v prípade potreby. Ukladať seno, slamu atď. sa povoľuje len na povalách poľnohospodárskych objektov.

Komory na povalách, ktoré majú slúžiť pre skladovacie účely, musia byť od ostatného povalového priestoru ako aj od strechovej konštrukcie krovov oddelené ohňovzdorným spôsobom. Dvere komory i so zárubňami musia byť z nehorľavého materiálu. V priestore komory nesmie prechádzať komín, tým menej komín s vymetacími dvierkami. Výklenky a všetky otvory musia byť buď zasklené alebo opatrené hustými drátenými sieťami. Zriaďovanie komôr na povalách ako aj všetky stavebné zmeny podliehajú úradnému schváleniu.

Ak je povala dlhšia ako 45 m, musí sa prehradiť požiarnym múrom. Požiarné múry musia byť aspoň 15 cm hrubé, z ohňovzdorných stavebnín a po oboch stranách omietnuté. Musia presahovať krytinu strechy aspoň o 15 cm a úplne oddeľovať drevené konštrukcie krovov. Ich stabilita musí byť náležite zaistená sociľujúcimi pilierkami. Otvory v požiarnych múroch v podkroví a na povale sa musia opatriť dverami, odolnými proti ohni v obrube z ohňovzdorného materiálu. Dvere musia samy zapadať, musia mať na oboch stranách kľučky a musia byť otvárateľné v smere úniku.

Ak hovoríme o povale, máme na mysli priestor, ktorý

vznikol oddelením povalovej konštrukcie najvyššieho poschodia od krovov a je oddelený od schodišťa konštrukciou, odolnou proti ohni a inak zodpovedá stavebným predpisom.

Pred skončením prehliadky povaly sa zistí, či nie je poškodená strechová krytina, či sú strechové svetlíky zaskelné alebo zasietené a či rebrík, určený pre výstup na strechu, je bezpečný a dostatočne dlhý.

Strecha. Strechový otvor musí mať rám z nehorľavého materiálu a musí byť uzavretý plechovým vekom. Strechové komínové lávky musia byť uvoľnené a musia byť opatrené bezpečným ochranným zábradlím. Murivo komínových hlavíc sa vplyvom dymových plynov a povernostných vlivov rozkladá a uvoľňuje, takže spadnutím úlomkov tehál do komínových prieduchov môže ľahko nastať ich upchanie a nepriechodnosť. Zrútenie muriva do dvora alebo ulice môže spôsobiť osobám zranenie. Komínové nástavce musia byť riadne osadené v murive komína a nesmú byť uvoľnené. Ak je horný okraj komína alebo nástavca vyšší ako 1,20 m nad komínovou lávkou, má byť v murive komína zriadený vymetací priestor 15×30 cm, so železnými dvierkami. Ak sa dvierka zriaďujú v nástavci, musí ich šírka odpovedať prierezu nástavca. Betónové komínové dvierka nad strechou sa nesmú používať.

Dvory. Kólne a rôzne drevené stavby musia byť v dostatočnej vzdialenosti od domového múru opatrené oknami. Tieto stavby podliehajú úradnému schváleniu. Treba zistiť, či tieto stavby neslúžia pre ukladanie motorových vozidiel, pohonných látok a iných horľavých predmetov. V kladnom prípade treba o tom podať hlásenie.

Používanie plynu na kúrenie v bytoch. V poslednom čase vzrastá najmä v miestach, kde nie je zavedený plyn, používanie plynu na kúrenie (propan), dodávaného konzumentom v ocelových fľašiach. Podľa dočasných smerníc nesmú sa fľaše s obsahom 33 kg umiestňovať v bytoch, ale v nejakej podružnej miestnosti, ktorá má vchod vonku a pri dlážke je vetranie do vonkajšieho priestoru. Najvhodnejším umiestením pre veľké fľaše sú uzamykateľné skrine z nehorľavého materiálu na dvoroch, prístenky, prístupné z voľného priestranstva, priestorné balkony a pod. Dvere ochranných skriň alebo prístenku musia mať hore i pri zemi dostatočné vetracie otvory, zakryté dráteným pletivom alebo dierkovaným plechom. Kľúč musí byť uložený na označenom mieste tak, aby v prípade naliehavej potreby (požiar) mohli sa fľaše rýchle vybrať a odnieť do bezpečia. Veľké fľaše nad 15 kg plynu na kúrenie nesmú sa umiestňovať ani v predsieňach, komorách, záchodoch, kúpeľňach, domových chodbách a pod. Fľaše, umiestené na voľnom priestranstve, musia byť vhodnými prostriedkami chránené proti účinkom slnečných lúčov, poveternostných vlivov, tepelných zdrojov a proti mechanickému poškodeniu.

V priestoroch vovnútri budovy, kde sa nekúri otvoreným plameňom (v kachliach, šporákoch a pod. — šporák na plyn na kúrenie pokladá sa tiež za teleso s otvoreným plameňom), smie byť pripojená k spotrebiči len jedna fľaša s obsahom do 15 kg plynu na kúrenie. Prakticky to znamená, že v miestnosti, na pr. v kuchyni, kde je umiestený šporák alebo varič na plyn na kúrenie, nesmie sa umiestiť fľaša s plynom na kúrenie. Fľaša môže byť umiestená na pr. na balkone,

v predsieni, komore a pod. Nedovoľuje sa však umiesťovať ju v spálni. V priestoroch, vykurovaných nepriamo parou alebo vodou, musia byť fľaše s plynom na kúrenie vzdialené od telesa najmenej 3 m.

Pretože ide o plyn, ktorý smiešaný so vzduchom už v malom množstve je vysoko výbušný, treba každý zistený prípad nesprávneho uloženia fľaší hlásiť.

II. ČASŤ.

Protipožiarny plán.

Úlohou veliteľa protipožiarnej hliadky je vypracovať protipožiarny plán domu, v ktorom je veliteľom. Protipožiarny plán bude obsahovať najmä:

- a) všetky nebezpečné miesta v dome po stránke požiarnej,
- b) ako sa ochráni v prípade požiaru,
- c) kto poskytne pomoc pri väčšom požiari,
- d) odkiaľ sa bude brať voda k haseniu v prípade poruchy - vodovodu,
- e) činnosť jednotlivých členov hliadky a obyvateľov domu pri požiari,
- f) kde bude umiestené protipožiarné náradie a hasebné prostriedky.

Protipožiarny plán vyhotoví veliteľ hliadky a podrobne s ním oboznamuje ostatných členov hliadky. Pri jeho vypracovaní prihliada k pokynom o práci protipožiarnej hliadky.

Pokyny

pre prácu protipožiarnej hliadky pri leteckom útoku.

ÚVOD

Pri nepriateľskom napadnutí treba rátať s leteckými útokmi, ktorých cieľom je najmä:

- a) vyradiť z prevádzky priemyselné a hospodárske podniky a oblasti, dôležité pre obranu vlasti,
- b) pôsobiť rušivo v tylových oblastiach štátu a vnášať chaotický stav medzi civilné obyvateľstvo.

Preto sa pri leteckých útokoch používa trhavých, zápalných a kombinovaných bomb. Ak útvary svojpomoci nezdoľajú ohniská požiaru, bývajú napadnuté oblasti zpravidla zachvátené veľkými (plšnými) požiarimi, ktoré majú jednotky protipožiarnej služby CO v najkratšej dobe likvidovať alebo obmedziť ich šírenie mimo hraníc napadnutej oblasti.

Skúsenosti z minulej vojny ukázali, že úspešný zá-
krok proti požiarom je závislý na svojpomoci, lebo jedine rýchly zásah zabráni jednotlivým ohniskám požiaru rozšíriť sa a splynúť vo veľké požiare, ktoré sa môžu rozšíriť v požiare sružené a neskoršie plošné. Na ich zdolanie treba potom veľkých síl a prostriedkov. Proti-
požiarne hliadky majú preto dôležitú úlohu zasiahnuť ihneď po nálete alebo i počas náletu a zneškodniť vzniklé ohniská požiaru. K správne mu vedeniu boja s požiar-
mi musí si však veliteľ osvojiť taktiku boja. Taktikou rozumieme účelné rozčlenenie a správne vedenie jed-
notiek a náležité chovanie v boji.

Bojová taktika protipožiarnej hliadky.

Pre boj protipožiarnej hliadky platia tieto zásady:

- a) plánovité rozostavenie členov hliadky,
- b) ich účelné použitie.

Protipožiarne hliadky zasiahnu do boja ihneď, v každom prípade, len čo veliteľ zistí, že dom je zasiahnutý a že vznikajú ohniská požiaru.

Zásah protipožiarnej hliadky je závislý na týchto okolnostiach:

- a) na priebehu leteckého útoku,
- b) na rozsahu škôd, spôsobených útokom,
- c) na počte postihnutých miest.

Letecký útok stredných leteckých síl prebieha asi takto:

Dom je zasiahnutý niekoľkými zápalnými pumami (t. zv. pumový koberec spôsobí, že temer každý dom v napadnutej časti mesta je zasiahnutý niekoľkokrát, takže vzniká rad ohniská požiaru.) Ak sa protipožiarnej hliadke v dome nepodari zložiť tieto ohniská, vznikajú v budovách požiare.

Zároveň vznikajú (vetrom, iskrami a sálavým teplom) nové ohniská požiarov. Ak sa vznikajúce požiare budov nezdolajú, vznikajú tzv. požiare sružené, kde sú už zachvátené celé skupiny domov. Spojením požiarov týchto skupín domov vznikajú plošné požiare, ktorých dôsledkom je víchrica, vyvolaná prúdením vzduchu k požiarisku.

Útvary svojpomoci, t. j. protipožiarne hliadky a protipožiarne družstvá svojpomocných skupín môžu svojimi silami zasiahnúť úspešne len v prvej fáze, t. j. pri po-

žiari budov. Do doby, než zasiahne veliteľ protipožiarneho družstva skupiny svojpomoci, riadi hasenie požiaru veliteľ protipožiarnej hliadky v dome za pomoci všetkých obyvateľov. Pri rozšírení požiaru na okolité budovy treba privolať pomoc jednotiek protipožiarnej služby CO mesta, pričom velenie pri požiaroch prechádza na veliteľa týchto jednotiek.

Väčšie požiare nemožno uhasiť jednoduchými prostriedkami svojpomoci, džbermi, ručnými striekačkami, hasiacimi prístrojmi. Preto musí hliadka usilovať aspoň zabrániť rozšíreniu požiaru, t. j.

- a) obetovať priestory, zasiahnuté požiarom (povaly, jednotlivé izby, byty),
- b) nasadiť všetky sily na ohrozené miesta a brániť rozšíreniu požiaru.

Potrebné znalosti veliteľa protipožiarnej hliadky.

Veliteľ protipožiarnej hliadky musí vedieť tieto základné pojmy:

- a) čo je požiarový úsek,
- b) aký je všeobecný priebeh požiarov väčších budov,
- c) aké sú možnosti a príčiny rozšírenia požiarov, t. j. ktoré sú zdroje nebezpečia a ktoré nebezpečné miesta tvorí.

Požiarový úsek.

Znalosť požiarových úsekov je preto tak dôležitá, že na ich hraniciach možno zabrániť rozšíreniu požiaru. Hranicami požiarneho úseku sú železné dvere, kamenné múry atď. Požiarovým úsekom v každom dome je:

- a) povala alebo i časť povaly, pokiaľ ju oddeľuje požiarový múr,

- b) každé poschodie, resp. každý byt,
- c) schodište.

Ak horí niekoľko povál domu, tvoria tedy jeden požiarny úsek. Stodolu na vidieku považujeme tiež za jeden požiarny úsek, pretože je zriadka rozdelená požiarnym múrom. Z úseku do úseku šíri sa požiar oknami, povalami, resp. podlahou.

Priebeh požiaru.

Požiar prebieha zásadne v troch fázach:

1. fáza: požiar rozširuje sa v požiarnom úseku, naplňuje priestor dymom a dymovými plynmi, ktoré unikajú štrbinami do voľného priestoru.

2. fáza: požiar preniká miestami najslabšieho odporu, plamene šľahajú otvormi a trhlinami v murive. Oheň tak získava vzduch a čoskoro zachváti celý úsek.

3. fáza: vnútro shorelo, povaly sa prepádávajú, dym mizne a žeravé uhlíky pokrývajú dlážku.

Zdroje nebezpečia a nebezpečné miesta.

Zdroje nebezpečia, ktoré vytvárajú nebezpečné miesta, sú tieto:

- a) postupujúce čelo požiaru, ktoré v 1. fáze dosahuje hraníc úseku a usiluje sa oknami a dverami, resp. pri povalových požiaroch nad krytinou, preniknúť do susedného úseku,
- b) v 2. fáze vznikajú zdroje nebezpečia, len čo sa požiar preniesol otvormi a trhlinami v murive do susedného úseku. Potom sa požiar rozširuje trojakým spôsobom:
  - 1. sálavým teplom, ktoré ohrozuje okolie do vzdialenosti 30 m,

2. šľahajúcimi plameňmi, usmernenými vetrom,
3. lietajúci i iskrami a horiacimi predmetmi.

V tesnom susedstve týchto zdrojov vznikajú tieto nebezpečné miesta:

- A. Pri radovom (súvislom) zastavení je pri povalovom požari najviac ohrozený susedný dom v smere vetra.
1. Najnebezpečnejšie miesto tvorí susedná strecha, najmä ak je pokrytá šindeľmi, lepenkou alebo doškami; zapáli ju šľahajúci plameň, sáľavé teplo alebo lietajúce iskry.
  2. Druhým nebezpečným miestom je trámovie, ležiace tesne za požiarňm múrom; môže byť zapálené sáľavým teplom.
  3. Tretie nebezpečné miesto treba hľadať v susedných oknách ako aj v oknách domov naproti, najmä ak sú okenné tabule rozbité tlakom vzduchu, vzniklým pri explózií pumy. V tomto prípade iskry zapalujú záclony a zatemňovacie zariadenie, koberece alebo čalúnený nábytok.
  4. Štvrté nebezpečné miesto vzniká najmä na vidieku vedľajšími stavbami (kôľňami, chlievkami, hranicami dreva atď.), ktoré tvoria požiarne mosty.
- B. V širšom okolí ohniska požiaru tvoria zdroj nebezpečia iskry, a to na týchto miestach:
1. priamo na strechách a v strechových a povalových otvoroch s nespálnou krytinou,
  2. v rozbitých oknách,
  3. na dvoroch najmä na vidieku.
  4. Nové nebezpečné miesto vzniká v 3. fáze priebehu tým, že žeravé uhľíky môžu preniknúť dlážkou dolu.

O všetkých fázach vývoja požiarov, o zdrojoch nebezpečia a nebezpečných miestach musia vedieť velitelia protipožiarnych hliadok, ak chcú účinne zasiahnuť do požiaru.

Vedenie boja.

1. Vytvorenie ťažiska obrany.

Pri boji s požiarom treba vytvoriť ťažisko obrany proti ohnisku požiarov, to znamená, zasadiť tu také sily (ľudské i materiálne), aby sa znemožnilo rozšírenie požiaru.

Preto je dôležité zistiť ohniská požiarov, čo predpokladá znalosť postihnutých miest a rozsahu tam spôsobených škôd. Zistenie ohniská je prvou úlohou veliteľa. Veliteľ protipožiarnej hliadky v dome zistí ohnisko vlastným prieskumom, pričom treba vziať v úvahu:

- ohnisko požiaru (miesto vzniku),
- jeho bližšie a vzdialenejšie okolie,
- smer vetra, v ktorom môžu plamene ohroziť ďalšie objekty.

Ak sa zistí ohnisko požiaru, možno prikročiť k vytvoreniu ťažiska obrany a určiť ďalší postup:

- konečný cieľ (t. j. zamedziť rozšíreniu požiaru, ak ho nie je možno uhasiť) treba rozdeliť na postupné ciele,
- postupné ciele prodeliť členom hliadky alebo obyvateľom domov.

Ako postupné ciele prichádzajú v úvahu:

- záchrana osôb a zvieractva,
- záchrana dôležitých majetkových hodnôt a mate-

riálu, započatie boja s požiarom. To sa robí tak, že sa čo najdlhšie chránia dvere, odstraňujú sa koberce a iné ľahko zápalné predmety z vedľajších miestností,

- c) ochrana budovy, ktorá leží vo smere vetra (uzavretie všetkých strechových otvorov, udržiavanie mokrej strechy a požiarnych múrov, aby sa nechytalo trámovie).

2. Pokračovanie v boji.

Druhou základnou zásadou v boji proti ohnisku požiarov je pokračovať v boji čo najdlhšie, i keď zpočiatku zdá sa byť boj bez vyhliadky na úspech. Boj s požiarom možno dočasne prerušiť len pri novom bombardovaní alebo ostreľovaní a zaujať potom nové ochranné postavenie.

Ak velitelia protipožiarnych hliadok ovládajú tieto zásady a vedú sa prispôbiť situácii, potom majú úspech zaistený. Tým sa tiež potvrdí, že likvidovanie následkov nepriateľských vzdušných útokov závisí predovšetkým na dobrej svojpomoci obyvateľstva.

5. Výzbroj a výstroj protipožiarnej hliadky v dome.

Výzbroj hliadky.

1. Ručná striekačka (džberovka).
2. Najmenej 3 vedrá na vodu.
3. Požiarň hák na dlhej tyči.
4. Sekera.
5. Lopata.
6. Debna s pieskom.

Výstroj hliadky.

1. Prilba.
2. Plynová maska.
3. Vrecková svietilňa.
4. Veliteľ hliadky má ešte píšťalku, zápisník a drsné rukavice.

8. Návrh formuláru pre hlásenie závad.

Miestny národný výbor,
referát III,
v Olomouci.

Hlásenie o závade v dome čp. 2421

Zistená záhada: *matrace a rôzny nábytok, ktorý odmieťa odstrániť.*

na povale má nájomník Jozef Hrdlička uložené

V Olomouci

dňa 5. januára 1952

Karol Komárek,

zástupca dom. dôv.

UPOZORNENIE OBYVATEĽOM DOMU.

V záujme zabezpečenia domu čp. 15 s hľadiska požiarnej ochrany potvrdzujem ustanovenie protipožiarnej hliadky v tomto složení:

Veliteľ protipožiarnej hliadky:

Josef Kočí poschodie II. dvere č. 13

Členovia protipožiarnej hliadky:

Matěj Vyskočil poschodie I. dvere č. 4

Jiřina Hladíková „ II. „ č. 12

Marie Hanzalková „ II. „ č. 14

Antonín John „ pr. „ č. 1

Povinnosti a práva veliteľa a členov protipožiarnej hliadky:

Domová protipožiarna hliadka dozerá nad dodržovaním všetkých požiarnobezpečnostných predpisov o za-medzení vzniku ohňa vo všetkých priestoroch domu.

Veliteľ domovej protipožiarnej hliadky môže s domovým dôverníkom po súhlase majiteľa bytu v dome, kde je veliteľom, vstúpiť do tých priestorov, o ktorých sa domieva, že sa v nich nedodržujú buď úmyselne, z nedbalosti alebo z nevedomosti platné predpisy o ochrane pred požiarmi. Pri zistených závadách hlási veliteľ protipožiarnej hliadky správe domu alebo maji-

telovi o aké závady ide. Títo sú povinní urobiť také opatrenia, aby zistené závady boli ihneď alebo v najbližšej možnej lehote odstránené. Veliteľ protipožiarnej hliadky má právo vedieť o každej úprave alebo inom pracovnom úkone, konanom kominárom, kachliarom a iným remeslníkom alebo i. nájomníkom v dome.

Povinnosti obyvateľov domu voči protipožiarnej hliadke:

Všetci obyvatelia domu musia dbať na všetky pokyny domovej protipožiarnej hliadky a všemožne jej vychádzať v ústrety pri výkone jej funkcie. Ak vznikne v dome požiar, je každý, kto ho spozoruje, povinný ho sám uhasiť, a ak to nie je možné, zavolá bezodkladne požiarny sbor alebo inú pomoc, ako sa určuje požiarnym poriadkom. Do tej doby, než sa dostaví pomoc, je povinnosťou všetkých obyvateľov domu, aby spolu s protipožiarnou hliadkou zdolávali požiar všetkými prostriedkami, ktoré majú po ruke. Súčasne treba odstrániť z blízkosti ohniska požiaru všetky horľavé predmety. Uzavrieť nepriedušne všetky okná, dvere a otvory a zamedziť tak prístup vzduchu do miestnosti, v ktorej vznikol požiar. Konečne uzavrieť prívod plynu a elektrického prúdu do ohrozeného úseku.

V Bratislava dňa 30. 10. 19 52.

L. S.

X. Y.

referát III.

Toto »Upozornenie obyvateľom domu« je povinný majiteľ domu vyvesiť na viditeľnom mieste.

ÖTT Somorja

ÖTSOMOJIB

000918

000919

000918

000915

000921

000917

000927